

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kilpailuneutraliteettiselvityksen suosituksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ohessa Oulun kaupungin lausunto kilpailuneutraliteettiselvityksen arviomuistion suosituksista:

Yleistä:

Oulun kaupunki korostaa, että kilpailuneutraliteettisääntelyn uudistamista tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti hallinnollisen taakan näkökulmasta. Uudistuksella ei tule lisätä hallinnollista taakkaa ilman, että samalla taakkaa kevennetään jostain muualta. Kuntatalous on tällä hetkellä merkittävien säästöohjelmien ja rekrytointirajoitusten alaisena, minkä vuoksi uusien hallinnollisten tehtävien hoitaminen edellyttää niiden sijoittamista olemassa olevien resurssien tehtäväkenttään. Tämä edellyttää erityistä huolellisuutta sääntelyn suunnittelussa ja toimeenpanossa, jotta kunnille ei muodostu kohtuuttomia lisävelvoitteita.

Itsearviointien dokumentointivelvoite:

Oulun kaupunki pitää kilpailuneutraliteettia koskevan sääntelyn sekä kilpailuneutraliteetin toteuttamista edistävien menettelytapojen ja valvonnan kehittämistä tärkeänä. Samalla on erittäin olennaista, että mahdollinen uusi sääntely toteutetaan hallinnollista taakkaa minimoiden hallitusohjelman hengen mukaisesti.

On totta, että pelkkä kilpailulaissa säädetty eriytetty kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma ei anna riittävää kuvaa julkisyhteisön tai sen määräysvallassa olevan yksikön toiminnasta. Tuloslaskelma

kertoo ainoastaan taloudellisen lopputuloksen, mutta ei esimerkiksi sitä, millä hinnoitteluperiaatteilla toiminta on järjestetty. Kilpailuneutraliteetin arviointi edellyttää tietoa toimintaperiaatteista ja markkinaehtoisuuden varmistamisesta, mitä pelkkä tuloslaskelma ei sisällä. Tästä näkökulmasta itsearviointivelvoite on perusteltu kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi.

Mikäli itsearvioinnin dokumentointivelvoitteesta säädettäisiin, sen sisältö tulee määritellä tarkasti ja suhteuttaa toiminnan laajuuteen. Velvoitteen tulee keskittyä olennaisiin tietoihin, kuten palveluihin, hinnoitteluperiaatteisiin ja markkinaehtoisuuden varmistamiseen, eikä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Sisältövaatimusten tulee olla täysin selkeät ilman tulkinnanvaraa eikä vaatimukset saa jäädä pelkän KKV:n ohjeistuksen varaan.

Yhtenäiset ohjeet ja mallipohjat olisivat tarpeen, jotta mahdollinen arviointi voitaisiin toteuttaa tehokkaasti ja yhdenmukaisesti.

Raportointivelvoitteiden laajentaminen

Selvityksessä ehdotetaan, että raportointivelvoite laajennettaisiin koskemaan myös julkisyhteisöjen määräysvallassa olevia yhtiöitä, eli niiltä kerättäisiin tiedot kilpailutilanteesta markkinoilla harjoitetusta toiminnasta. Mikäli raportointia halutaan lisätä, raportointivelvoitteen tulisi sisältyä yhtiön omaan raportointiin eikä edellyttää sitä omistajalta. Yleisesti Oulun kaupunki toteaa hallinnollisen lisäbyrokratian välttämisen hengessä, että jos tavoitteena on kilpailuneutraliteetin arviointi, pelkkää tuloslaskelmaa informatiivisempaa olisi listata toiminnot, joita kuntien yhtiöt pitävät kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvina. Tässä pitäisi lisäksi muistaa Kuntaliiton esiin nostamalla tavalla, että kuntien määräysvallassa olevat yhtiöt ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, jolloin on pohdittava, voisiko kuntien määräysvallassa olevia yhtiöitä ylipäättään velvoittaa raportoimaan tietojaan kuntalain nojalla vai olisiko raportointia koskevat säännökset sijoitettava kilpailulakiin tai uuteen erityislakiin. Samalla tämänkin osalta on arvioitava kasvavan hallinnollisen taakan suhde saavutettaviin hyötyihin.

Seuraamusjärjestelmän kehittäminen

Kilpailuneutraliteetin toteutumisen kannalta on tärkeää, että valvonta on tehokasta ja viivytyksetöntä. Enimmäismääräajan asettaminen voisi parantaa ennakoitavuutta, mutta siihen liittyy riski, että esimerkiksi resurssipulan vuoksi merkittäviä toimenpiteidenpyyntöjä jäisi selvittämättä. Määräajan tulisi olla korkeintaan ohjeellinen tai siihen tulisi liittää mahdollisuus pidentämiseen perustellusta syystä, jotta sääntelyn vaikuttavuus ei vaarannu.

Ehdotetusta seuraamusmaksusta: vaikka taloudellisilla sanktioilla voi olla ennaltaehkäisevä vaikutus, rajallisten valvontaresurssien tilanteessa seuraamusmaksua tarkoituksenmukaisempaa olisi panostaa KKV:n ohjaukseen, neuvontaan ja viestintään. Kilpailuneutraliteettisäännösten

kouluttamiseen panostaminen nostaisi sääntelyn velvoittamien tahojen tietoisuutta ja osaamista, mikä vähentäisi rikkomuksia ennalta. KKV:n säännölliset tietoiskut ja koulutukset Kuntaliiton tapaan olisivat tehokas keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Mikäli seuraamusmaksut katsotaan tarpeellisiksi, tulisi niiden käyttö rajata vain tilanteisiin, joissa on kysymys selkeästi piittaamattomuudesta noudattaa selkeitä ja yksiselitteisiä säännöksiä.

Kilpailuneutraliteettivalvonnan tehostaminen

Oulun kaupunki toteaa, että on perusteltua lisätä kansalliseen lakiin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan määritelmä, jotta sääntely olisi selkeämpää ja soveltaminen yhdenmukaista. Tässä tulisi toki huomioida, että määritelmän tulee olla linjassa EU:n valtioneuvoston sääntelyn kanssa. Julkisyhteisöjen omistamien yhtiöiden osalta tulisi jo lähtökohtana olla se, että ne eivät toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, vaikka esim. kuntaomisteiset sähköyhtiöt niin tekevät. Pääasiassa julkisomisteiset yhtiöt eivät kuitenkaan toimi kilpailutilanteessa, vaikka niiden toimialalla on myös yksityistä toimintaa. Tämän vuoksi toiminnan tarkempi määrittely lainsäädäntötasolla olisi toivottavaa, jotta erotettaisiin kunnan toimialaan kuuluva elinkeinotoiminta kilpailutilanteessa markkinoilla toimimisesta. Muutoin kaupunki pitää Kuntaliiton asiaa koskevaa kannanottoa perusteluineen hyvänä.

Lahdenperä Johanna
Oulun kaupunki - Oulun kaupungin konsernihallinto